

Н. Н. ЮСЕФ

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ ТУРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ТА УКРАЇНИ

Наукові праці МАУП, 2012, вип. 1(32), с. 277–280

Нині Туреччина є одним з основних торговельних партнерів України. Достатньо сказати, що на неї припадає 7,5 % від загального експорту України і вона посідає за цим показником друге місце серед основних споживачів українських товарів (на першому місці Росія).

Україна й Туреччина є близькими сусідами і стратегічними партнерами в багатьох галузях промисловості, зокрема торговельній, економічній. Водночас українсько-турецькі відносини можуть бути прикладом для інших країн. Турецька Республіка є одним з найбільших торговельних партнерів України, а товарообіг між двома країнами має стабільну тенденцію до збільшення [3]. Економічне співробітництво між двома країнами має значний потенціал, завдяки чому інтерес до України турецьких інвесторів постійно підвищується.

На сьогодні спостерігається позитивна тенденція до подальшого підвищення обсягів турецьких інвестицій в економіку України. Помітно посилюється приплив турецьких інвестицій у хімічну і нафтохімічну промисловість, торгівлю, сільське господарство і транспорт України. Трохи більше половини підприємств з турецьким капіталом випускають продукцію, інші діють у сфері послуг. Турецькі інвестиції розподілялися таким чином: промисловість – 32 %, торгівля і громадське харчування – 20,2 %, фінансова діяльність – 20,2 %, сільське господарство і харчова промисловість – 20,7 %, будівництво та транспортні послуги – 6,8 %. Усе більше з'являється нових інвестиційних проектів. Наприклад, турецький холдинг “Евйап” почав випуск миючих і косметичних засобів у м. Іллічівськ Одеської області. Орієнтовно компанія пла-

нує вкласти у розвиток цього виробництва 60 млн дол. Холдинг “РАМ Коч” разом з компанією “ЕНКА Холдинг” проводить практичну роботу по налагодженню будівництва в Києві трьох торгово-офісних центрів супермаркетів.

Турецька компанія “БЕТА” створила в м. Орджонікідзе свою компанію “Ольвія-БЕТА”, яка також випускає миючі засоби. У це виробництво вже вкладено 4 млн дол.

Турецька фірма “Берімпекс” розпочала реалізацію проекту зі створення виробничо-торгового центру та інфраструктури на території вільної економічної зони “Порт Крим” у м. Керч Автономної Республіки Крим. Ряд турецьких компаній ведуть роботу зі створення своїх підприємств у Київській, Вінницькій, Херсонській, Донецькій та деяких інших областях України.

Ці та інші факти свідчать про те, що турецькі бізнесмени побачили й повірили у позитивні зміни, які відбулися в українській економіці за час незалежності України, і готові вкладати значні капітали.

Також створена необхідна законодавча база у сфері регулювання іноземних інвестицій, активно розвиваються спеціальні економічні зони.

На сьогодні створено 11 спеціальних економічних зон і запроваджено спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях

9 регіонів. Темпи приросту інвестицій у спеціальних економічних зонах удвічі вище, ніж в інших регіонах, а темпи нарощування обсягів виробництва втричі перевищують загальнодержавні [2].

Діє Спеціальна Рада з питань іноземних інвестицій при Президентові України, до складу якої входять провідні бізнесмени зарубіжних країн.

Усього обсяг іноземних інвестицій становить 5,3 млрд дол., а загальна кількість підприємств з іноземними інвестиціями перевищила 9 тис.

Нині Україна зацікавлена також у збільшенні інвестиційних кредитів, які можуть забезпечити провідні турецькі будівельні компанії разом з європейськими банками. У Турецькій Республіці є ряд сфер, у яких найближчими роками намічаються значні обсяги будівельних робіт і вкладання іноземних інвестицій. Зокрема, в Україні створено законодавство, яким регулюється будівництво приватних доріг на умовах концесії.

Стосовно українських інвестицій до Туреччини, то вони поки що залишаються дуже скромними: зареєстровано лише 6 підприємств з українським інвестиційним капіталом на суму 308 тис. дол. США, серед яких випускає продукцію тільки одне, а решта діють у сфері транспорту та інших послуг.

Щоправда, за даними Казначейства Туреччини, на даний момент у Туреччині функціонують 30 підприємств з українським капіталом на суму 4,8 млн дол., у тому числі 18 – створені фізичними особами та 12 – юридичними.

Причиною тому є не тільки обмеженість вільних коштів українських підприємств, а й недостатнє знання бізнесменами країн особливостей інвестиційного законодавства України і Туреччини.

В українському експорті до Туреччини традиційно основне місце займає продукція чорної металургії та неорганічної хімії, тоді як на товари машинобудування, іншу високотехнологічну продукцію припадає трохи більше 3 %. Саме тому потрібно намагатися привернути увагу турецьких підприємців до того, що Україна була і лишається однією з

провідних індустріальних держав світу з потужною науково-експериментальною базою, і що саме ця сфера має найбільші резерви для подальшого розвитку взаємного співробітництва [1].

Так, у світі добре відомі українські машини й устаткування, особливо судно- і авіабудування, продукція військово-промислового комплексу, надтверді матеріали та інструменти, виготовлені з них, сучасне обладнання для електрозварювання, аерокосмічні розробки, а також агрегати для акумуляції альтернативних джерел енергії, біотехнології для очищення води, а також інші товари і технології, в яких Туреччина має потребу.

Аналізуючи взаємовідносини України і Туреччини слід зазначити, що протягом останніх років державними структурами двох країн були створені сприятливі умови для подальшого розвитку взаємовигідного співробітництва в широкому спектрі напрямів. Найважливішими напрямами спільної діяльності є співробітництво в економічній, науковій галузі і сфері високих технологій.

Однією з основних галузей турецького експорту в Україну є легка промисловість. Виробництво й експорт текстилю та одягу має для Туреччини життєво важливе значення. Ця індустрія стала однією з найприбутковіших для бюджету Туреччини, формуючи 10 % ВВП, становлячи 17,5 % промислового виробництва і понад 20 % усієї робочої сили.

Туреччина є головним світовим постачальником товарів легкої промисловості і займає провідне місце серед присутніх на українському ринку країн-імпортерів. Вона випереджає за показниками Китай, країни Східної і Західної Європи. Основною проблемою української промисловості продовжує залишатися різке збільшення поставок імпортованих товарів на українські ринки.

Розвиток двостороннього співробітництва між Україною і Туреччиною в науково-технічній сфері є також одним із механізмів вирішення актуальної для нашої держави проблеми підтримки й розвитку національного науково-технічного комплексу. Туреччина спрямовує значні зусилля для розвитку і модернізації стратегічно важли-

вих високотехнологічних галузей, зокрема аерокосмічної сфери, а також розширення власної науково-технологічної бази. Тому Україна, яка володіє відповідним науково-технологічним потенціалом, може вважати Туреччину перспективним партнером і ринком збуту наукомісткої продукції. Нині на базі науково-дослідного “Мармара-центру” в Туреччині працює спільна українсько-турецька науково-дослідна лабораторія.

Одним з перспективних напрямів співробітництва України і Туреччини є військово-промисловий комплекс. Для України Туреччина становить великий інтерес як ринок збуту продукції національного ВПК. Щорічно Анкара витрачає понад 4,5 % ВВП (близько 8 млрд дол. з 2002 р.) на глибоку модернізацію своїх збройних сил. Причина цих витрат, у першу чергу, – це зобов’язання перед НАТО, членом якого є Туреччина. Представники українського ВПК беруть участь у перспективних тендерах на поставку танків і озброєння.

Економічні зв’язки України і Туреччини обумовлені не тільки близьким розташуванням держав, а й різносторонніми партнерськими відносинами.

За обсягами експорту Туреччина є другою країною-партнером України, а основними статтями українського експорту є металопродукція, сільське господарство та ін. Товари турецької текстильної промисловості і готовий одяг на українському ринку досягли лідируючої позиції і займають 32 % ринку аналогічних зарубіжних товарів. Міністерство економіки України відзначило, що сприятиме розвитку двосторонніх взаємовигідних торгово-економічних відносин і готове до тісного співробітництва з Турецькою Республікою для досягнення позитивних результатів.

У 2009 р. обсяг товарообігу між Туреччиною та Україною, яка серйозно постраждала від світової фінансової кризи та проблем у національній економіці, впав на 50 % – до 4 млрд дол. з 8 млрд 200 млн дол. у 2008 р. У 2010 р. цей показник був зафіксований на рівні близько 5 млрд дол. – усе ще значно нижче докризового рівня. Втім, це не зава-

дило лідерам двох країн поставити перед собою амбітні цілі: збільшити обсяг товарообігу до 10 млрд дол. у найближчі п’ять років і подвоїти його, довівши до 20 млрд дол. за десять років. Хоча такі плани не можуть не радувати своїм оптимізмом, можливість їх реалізації викликає великі сумніви на тлі нинішніх тенденцій на українському і світовому ринках. Досягненню намічених цілей значною мірою має сприяти ЗВТ, у необхідності створення якої впевнені український та турецький уряди.

За підсумками 2010 р., у структурі українського експорту переважають інструменти (38,7 %), чорні метали (33,45 %), мінеральні добрива (7,65 %), продукти неорганічної хімії (4,2 %), пластмаси та вироби з них (3 %), мінеральне паливо (2,3 %), прилади (1,7 %), деревина та вироби з неї (1,5 %), продукція органічної хімії (1,2 %), електричні машини (1,2 %).

Турецький товарний експорт був представлений в основному пластмасами та виробами з них (16,1 %), фруктами (12,35 %), сілью, сіркою, штукатурними матеріалам, цементом (7,1 %), засобами наземного транспорту (6,7 %), тютюном (5,7 %), машинами та обладнанням (5,4 %), рудами і шлаками (3,9 %), електричними машинами (3,3 %), папером і картоном (3,1 %), трикотажним одягом [4; 5].

Разом з тим радує, що в питаннях економічного співробітництва Україна і Туреччина не обмежуються виключно торгівлею. Напевно, не всі знають, що обсяги газу, що надходять до Туреччини через територію України, перевершують ті, які йдуть “Блакитним потоком” з Росії, а також з Ірану. У зв’язку з цим вкрай важливим є участь турецьких компаній у будівництві та експлуатації підземних сховищ газу на території України, що дасть можливість забезпечити безперебійне транспортування газу до Туреччини. Відомо, що турецька сторона дуже зацікавлена в активізації транспортних перевезень через територію України до Росії та до інших країн. А тут відкривається найбільше поле діяльності в плані реалізації спільних проектів і вкладення інвестицій. Причому геополітичне по-

ложення України і Туреччини, як транзитних держав, робить цілком реальним об'єднання зусиль у напрямі поставок енергоносіїв на європейські ринки.

В Україні вже накопичено значний досвід, є наукові розробки та технології, якими ми могли б поділитися з Туреччиною, в галузі охорони земель від вітрової та водної ерозії у ході сільгоспвиробництва, рекультивації земель після видобутку корисних копалин, використання біологічних засобів захисту рослин, виробництва біогумусу тощо.

А чого варта технологія видобутку сірководню з Чорного моря, який при підвищеній його концентрації зараз нерідко призводить до загибелі всього живого в морській воді. Технологія українських учених дає можливість збирати цей сірководень і переганяти в метан, аміак тощо. Тож у перспективі сірководень може стати суперником нафти й газу і практично невичерпним джерелом енергії для народного господарства.

Водночас для нас дуже цікавим є досвід Туреччини у розвитку зон вільної торгівлі, створення умов для залучення іноземних інвестицій, реформуванні банківської системи, створенні технопарків, розвитку системи страхування експортних ризиків, біржової торгівлі та багато іншого.

Тому, сподіватимемося, що і надалі так само стрімко проводитиметься активізація торгово-економічного співробітництва між нашими країнами, вдосконалюватиметься структура експортно-імпортних операцій.

Анкара як і раніше залишатиметься одним із головних торговельно-економічних партнерів Києва у Чорноморському регіоні. Активна участь обох країн у багатосторонніх транспортних й енергетичних проектах, а також співробітництво в рамках регіональних та міжнародних організацій, очевидно, сприятиме відчуттю регіональної цілісності, що в перспективі може стати важливим кроком на шляху до політичної та економічної інтеграції.

Література

1. Кныш В. "Ятаган" для Анкары // Обзор украинского рынка. – 2005. – № 6.
2. Сірук М. Турецький гамбіт // День. – 2007. – № 126.
3. Урядовий портал України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua
4. Державний комітет статистики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
5. Материали Міністерства зовнішньої торгівлі Турції. – Анкара, 2009.

Висвітлено економічні взаємовідносини Туреччини та України, їх найважливіші напрями спільної діяльності, а також спільні інтереси обох країн та їх потенційне співробітництво в багатьох економічних галузях.

Освещены экономические взаимоотношения Турции и Украины, их важнейшие направления совместной деятельности, а также общие интересы обеих стран и их потенциальное сотрудничество во многих экономических отраслях.

The article refers to the economic relations between Turkey and Ukraine, their most important directions of joint activities, as well as the mutual interest of both countries and their potential cooperation in many economic sectors.

Надійшла 30 жовтня 2011 р.